

PROČ MAJÍ MÁRY JEN DVĚ TYČE A CHUPA ČTYŘI?

Tomáš Novotný, *Ani v ráji není dobré být sám*, Praha: Karmelitánské nakladatelství 2022, 156 stran.

Příslloví o seznamování, svatbě, manželství a příbuzných tématech shrnul hebraista a religionista Tomáš Novotný do už druhé knihy o příslovích v jazyce jidiš. První byla *Moudrost v jidiš příslovích* a recenze na ni vyšla v *Dingiru* přesně před rokem. Jedna oblast první knihy je tedy v té druhé popsána daleko podrobněji.

Stavba knihy je podobná: Novotný uvádí a vtipně komentuje jednotlivá přísloví, takže čtenář se nejen pobaví praktickou i hlubší lidovou moudrostí, ale zábavným způsobem se dozví řadu reálií z běžného života Židů. Třeba o svatbě: ta se odehrává pod chupou, jednoduchým baldachýnem na

čtyřech tyčích, který připomíná stan, do nějž byla uváděna nevěsta v biblických časech. A protože přísloví jsou laskavá i šízravá, optimistická i sarkastická, povzbuzující i tvrdě realistická, může se také dozvědět skeptickou odpověď na otázku v titulku této recenze: „Protože na marách se pohřbívá jen jeden člověk, pod chupou dva...“

Z přísloví a hutného výkladu vystupují živé reálie i o dalších okolnostech společného života mužů a žen: o šadchenovi (dohazovači) a jeho práci, o namlouvání, o klezmerových hudebnících na svatbách, o rituální očistě žen i mužů v mikve, o obřízce narozených synů, o rozvodu a o dalších tématech. Takže například otázku předmanželského sexu jednoduše řeší přísloví „Nejez chalu před Mojce“.

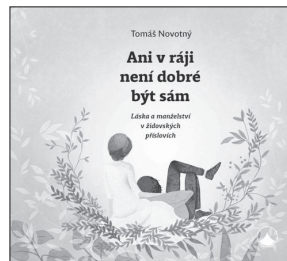
Novotný ho vysvětluje takto: „Chala je sobotní chléb podobný naší vánočce a Mojce je požehnání, které se musí říkat před požitím chleba. A jako se nesmí chléb ani okusit, než se řekne požehnání, tak by se neměly některé věci okoušet, než proběhne obřad pod chupou.“

Poklad přísloví v knize pochází od aškenázských Židů, tedy těch, kteří tradičně žili v německých zemích a na východ od nich. Je proto užitečné i hezké, že u každého přísloví je uvedeno i jeho znění v jidiš, přepsané do latinky. A protože jidiš obsahuje množství slovanských slov, čtenář si často připomene, jak moc je židovská tradice spojena i s naší zemí a jak velká je škoda jejího fatálního oslabení v minulém století.

Nová kniha Tomáše Novotného působí velmi příjemně nejen obsahem, ale i grafickým provedením. Slabinou jsou ilustrace: jsou nevýrazné, jakoby dětské a s velmi malou snahou přizpůsobit se židovskému tématu knihy.

U hebraisty a judaisty také překvapí anglický přepis názvu midraše Berešit Raba (s. 20), ale to je maličký detail ve velmi hezké knížce. ■

Zdeněk Vojtíšek

NA PŘÍŠTĚ 1/2023

Dingir byl patrně první mezi českými časopisy, když se konspiracismem tematicky zabýval z odborného hlediska už roku 2016. Od té doby se ukázalo, jak je téma

konspirace a náboženství

důležité a jak rychle postupuje i akademická debata o něm.

Příští číslo s ní bude držet krok.